

קבלת שבת

שנה ט' - עלון דו שבועי ■ מופץ במעל 9000 עותקים בכל הארץ

פרשת "לך לך"

וזוהו שטען פרעה לאברהם, שעשה עמו ב' רעות, האחת מה שלא הגדת לי שהיא אשתך, והשנית מה שאמרת לי אחותי היא ולכן לקחתיה לאשה, כי לולא היתה אחותך לא הייתי לוקחה שמא ממשפחה בזויה היא.

"ויבוא הפליטי ויגד לאברהם העברי והוא שוכן באלוני ממרא האמורי אחי אשכול ואחי ענר והם בעלי ברית אברם" (י"ב, ג).

מפרש רש"י: "בעלי ברית אברם - שכתו עימו ברית. דבר אחר, שהשיאו לו עצה על המילה".

יש להבין, איזו עצה נזקק אברהם אבינו לקבל בענין ברית המילה. ועוד, מדוע נאמר דבר זה סמוך לבואו של עוג הפליט?

וביאר ה"חם סופר: אברהם אבינו עמד לצאת למלחמה מול ארבעת המלכים, וחשש שמא ימות במלחמה, ותישאר אשתו עגונה. לכן, כפי שהיה נהוג גם מאוחר יותר במלחמות בית דוד, נתן אברהם גט לאשתו. זו בעצם הסיבה שעוג מלך הבשן הגיע, כי רצה לקחת את שרה לאשה.

אמר לו ממרא: במקום לתת גט - מול את עצמך, ואז יהיה סימן מובהק בגופך, ואם תמות, ניתן יהיה להתיר את אשתך על פי סימן זה.

לכן נאמר "והם בעלי ברית אברם" - שהשיאו לו עצה על המילה.

ידועה התמסרותו של **מרן מאור ישראל הגר"ע יוסף זצוק"ל** (שהשבעו חל יום פטירתו הראשון, זיע"א) להיתר העגונות, בכל מאות השאלות שהופנו אליו במהלך השנים. הסיפור הבא, אחד מני רבים, ילמדנו על כך:

זמן קצר לאחר נישואי הזוג למשפחת מזרחי, נודע לאשה שבעלה הוא איש רשע ורע מעללים... החיים עימו הפכו לגיהנום. הוא אטם אזנו ולא שמע שום הערה על התנהגותו הגסה..

היא פנתה לבית הדין והגישה בקשה לפתיחת הליך גירושין. אדון מזרחי קיבל את ההזמנה בשוויון נפש. הוא הגיע לדיון, והספיק לדיינים הצצה חטופה בכדי להבחין שניכרים דברי האמת בדבריה. לאחר כמה דקות האזנה, התפרץ מליבו אשד אדיר של חיזרופים וגידיפים, שהאזון לא סובלתם. הדיינים היו המומים.

לאחר שעיניו עוד בדבר, פסקו למרבה הצער שעל כרחו של מזבח יצטרך לשפוך עליו דמעות (גט"ס ז,א). וכופין את הבעל לתת גט. הם הודיעו בשפה ברורה לבעל הקשוח את החלטתם.

הוא הביט בהם בעיניים מלאות בוז. הם לא יכתיבו לו מה לעשות, הרבנים האלה, ויצא בטריקת דלת מבית הדין.

בדיון הבא, הם הודיעו לו שעליו לשחרר את זוגתו כדין, ואם הוא יסרב לפסק, הוא נקרא עבריין. הוא לעג להם בבוז. אם כשהמטרה ובית המשפט הגדירו אותו עבריין הוא לא התרגש, כשקומץ רבנים מזוקן קוראים לו כך - הוא אפילו לא מניד עפעף.

כעבור ימים אחדים, התנדף הלה מהבית בו התגורר לבדו ונעלם כלא היה. הוא לא השיב לצלצולי הטלפונים, וולא פתח את הדין שלוחי בית הדין ולשטרים. מעקב קצר העלה שהוא אינו גר בבית.

המשטרה פתחה בחקירה, שלאחר מאמצים מרובים העלתה שהוא הצליח להמריא למקום בלתי נודע. לא נלאה אתכם בחיפושים, אל לאחר הרבה עמל וזיע הצליחה הגברת מזרחי לעלות על מקום המצאו. היא חישה את צעדיה בזהירות ובתבונה, אך... הוא נעלם שוב.

המידע אמר שהוא נהרג באסון כלשהו, אולי בתאונה בנסיעה מרוחקת וכד', אך המידע היה מעורפל. היא לא ידעה מה לעשות.

לאחר שהצליחה להשיג את תיק המסמכים המעיד על פטירת בעלה, פנתה לביתו של רב העיר תל אביב יפו דאז, מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל.

בריכוז הקשיב לבכיה, וקיבל לידו את תיק המסמכים כשהוא מבטיח לעיין בדבר היטב. **היה זה באחד הלילות.** השעון הורה על שלוש לפנות בוקר, כשעל דלת ביתה של משפחת מזרחי נשמעו נקישות עדינות. התעוררה האשה בבהלת-מה. "מי שם?" שאלה בחשאי. "עובדיה יוסף". "מי?" היא לא האמינה למשמע אוזניה, אבל הקול, אותו הספיקה להכיר, חזר ונשנה "עובדיה יוסף".

היא מיהרה לפתוח את הדלת, המומה לראות את מרן הרב עיין, מותש אך מאושר. "מתנצל על השעה", אמר לה, "הנה התיק שלך. יש בתוכו את התשובה ההלכתית. הרי את מותרת לכל אדם... והוא מיהר לרדת במדרגות ביתו, ולשוב לביתו. עוד מעט יאיר השחר ויום עמוס מחכה לו.

לימים, סיפר אחד מרבני תל אביב: "מהלך הייתי ברחובה של עיר לביל חורף. היה זה סמוך לשלוש לפנות בוקר, והנה אני מבחין בדמות רבנית העושה דרכה במרוצה לכיווני. הרב סימן לי לכתות לו. רק משתקרב, הבחנתי לתדהמתי כי זהו הרב של העיר רבי עובדיה יוסף, ששאל כשהוא מתנשף, 'יאמר לי מר, היאך מגיעים לרחוב פלוגי?' הורתי לו את הדרך, אבל התפלאתי לשם מה נחוץ לו להגיע לשם כעת.

"אתה רואה את זה?" הראה לי את התיק שבידו, "זהו תיק של עגונה מסכנה. כעת הגעתי למסקנה שאפשר להתירה, והעליתי את ההיתר עלי כתב. לא רציתי לעכב אותה אפילו רגע בקבלת הבשורה המשמחת, יאמר נא, כלום יכולתי ללכת לישון, כשהיא ככה מצטערת ומחכה לתשובתי?".

והוא הוסיף בחיוך: "היא ודאי תשמח ולא תקפיד על השעה המאוחרת"... (שר וגדול)

"אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך" (בראשית י"ב, ג).

פירוש חדש ומפתיע בפסוק זה, מובא בשמו של הגאון רבי שלמה זלמן זצ"ל, אב"ד נייסטאדט-סוגינדט:

לכאורה קשה: איך יצוה לה אברהם שתאמר שקר בשביל שייטיבו עימו? ועוד: מדוע אמר בתחילה 'למען ייטב לי', שגראה שזה לו עיקר הדבר, היה לו לומר קודם 'וחיתה נפשי בגללך', ואחר כך 'למען ייטב לי'? ועוד: מדוע לגבי 'למען ייטב לי' נקט לשון 'בעבורך', ואילו לגבי 'וחיתה נפשי' נקט לשון 'בגללך'?

אלא, כותב בנו, הגאון רבי אברהם זצ"ל, (בהקדמתו לספר "בית אבות") **בשם אביו, פירוש הפסוק שונה מהביאור המקובל:**

אברהם הכיר את המצרים, וידע כי שטופי זימה הם, וכלל לא ישאלו אותם מי הם ומה היחס ביניהם, שלא כמו אנשי גרר שעליהם נאמר (להלן כו, ז): "וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא", אך המצרים לא ישאלו כלל.

ואמנם, אילו שאלו אותו על אשתו, היה משיב להם כיצחק: 'אחותי היא', וכן אם היו שואלים את שרי, הייתה משיבה: 'אחותו אני', אך כאמור המצרים לא ישאלו, אלא רק: 'והיה כי יראו אותך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אותי ואותך יחיו', ולכן - אמר אברהם לשרי - אין עצה מלבד זאת: שכאשר תבואי בשער העיר, "אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך", כלומר: אמרי להם שאחותי את, ותאמרי להם שהסיבה שאת מספרת להם דבר זה היא כדי שייטיבו עמי בעבורך!

ולמה? משום שאילו תאמרי סתם, מבלי שנסאלת על ידם, כי אחותי את - מיד יחשידו שבודאי יש ערמה בדבר, כי מיהו המשיב לשאלה שכלל לא נשאל? ולכן אל תסתפקי באמירה שאחותי את, אלא הסבירי מיד מהי הסיבה שאת טורחת להודיע להם זאת מבלי שנסאלת: משום שאת חפצה להשיב עמי בבעבורך, שיתנו לי מתנות, ועל ידי זה יאמינו לדברך הראשון - שאחותי את!

אולם לך - הוסיף אברהם ואמר לשרי - אני אומר את האמת: שעל ידי אמירתך זו: 'וחיתה נפשי בגללך', זו הסיבה האמיתית, ולא שבאמת חפץ אני במתנותיהם... **ודברי פי חכם חן!**

(ושל לא יחסר)

"אמרי נא אחותי את" (י"ב, ג).

בתקופה מסוימת נהוג היה בישיבת וואלוז'ין לקבל מכסת תלמידים מכל עיר ועיר. אם הושלמה המכסה אזי לא היה יכול תלמיד מאותה העיר להתקבל לישיבה בשום פנים ואופן.

היו שביקשו בכל מאודם ללמוד בישיבה, אולם מכיון שמכסת התלמידים מערים כבר התמלאה לא ניתן היה הדבר, התחכמו הללו ושהו בעיר אחרת מספר חודשים ולאחר מכן היו באים לוואלוז'ין ומציגים את עצמם כבני העיר בה שהו. כך זכו להתקבל ולהימנות בין בני הישיבה.

כך נהגו שני בחורים בני העיירה "טרוק" שידעו כי מכסת התלמידים מערים כבר הושלמה, שהו בוולונא תקופת מה, ולאחריה תכננו לנסוע למחוז חפצם.

הבדל אחד היה בין השניים. בהיותם בוולונא היה האחד מציג עצמו מהעיר "טרוק" ואילו חברו כבר החל לטעון כי הוא בן העיר וולונא.

בתום זמן מה נסעו השניים לוואלוז'ין והתקבלו שניהם כוולונאים.

לימים נערך בוואלוז'ין יריד שאליו הגיעו סוחרים מכל המדינה. אירע מקרה והסוחרים מוולונא פגשו באקראי בשני הבחורים.

שלום עליכם! אמרו הסוחרים בקול גדול - מה שלומך "וולונאי"? שאלו את האחד - ומה שלומך "טרוקאי"? שאלו את חברו.

כך נודע ברבים כי אותו בחור אינו בן העיר וולונא כפי שטען בתחילה. **כאשר נודע הדבר למרן ראש הישיבה, הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל, הנצי"ב,** חייך ואמר: עתה מתורצת לי קושיה בה התחבטתי זמן רב. בפסוק מסופר על אברהם אבינו שכאשר ירד למצרים מחמת הרעב פנה לאשתו ואמר לה: **"אמרי נא אחותי את"**, וקשה היה לי מדוע צריך לומר לה בלשון בקשה "אמרי נא", והרי סכנה יש בדבר, וכי היא עצמה אינה רוצה להינצל?

אלא - אמר הנצי"ב - מדובר היה בעודם בדרך. אברהם אבינו חשש כי אם בהיותם בדרך יציגו עצמכם כפי שהם, כאיש ואשתו, אזי עלול מי מהפוגשים אותם בדרכם להיקלע אחר כך למצרים ולספר את האמת לאמיתה, משום כך פנה אברהם לשרה בבקשה: **"אמרי נא"** כבר מעטיו. ובכך לא יהיה לאחר מכן כל חשש. (וקראת לשבת עונג)

"למה לא הגדת לי כי אשתך היא. למה אמרת אחותי היא" (י"ב, יח-ט).

מעיר על כך הגאון רבי שלמה גנצפריד זצ"ל בספרו "אפריון": מדוע עשה פרעה ב' שאלות מזה, הרי עיקר הטענה היא מה שלא אמר שהיא אשתו, ולמה הוצרך להוסיף על טענתו 'למה אמרת אחותי היא'.

וכתב ליישוב על פי מה שמצאנו במגילת אסתר (ב, ג): שמרדכי צוה על אסתר שלא תגיד את עמה ואת מולדתה, והטעם בזה כדי שיחשוב אחשוורוש שהיא ממשפחה בזויה ולא יקנתה לאשה, כי אין כבוד למלך לקחת אשה ממשפחה בזויה.

ולפי"ז אם היה אברהם אומר על שרה רק שהיא איננה אשתו ולא היה אומר אחותי היא, יתכן שלא היה פרעה לוקחה לאשה, כיון שלא נודע משפחתה, ויתכן שהיא ממשפחה בזויה ואין כבוד למלך לשאת אשה ממשפחה בזויה, אך כיון שאמר אברהם אחותי היא לא חשש פרעה שהיא ממשפחה בזויה, שהרי היא ממשפחת אברהם שהיה מפורסם בכל העולם.

